

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Grundtvig, N. F. S.

Titel | Title:

Tale ved Friskolemødet i København.

Udgivet år og sted | Publication time and place: [S.l.], 1860

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Dannebrog.

Nr. 10.

1860

1266

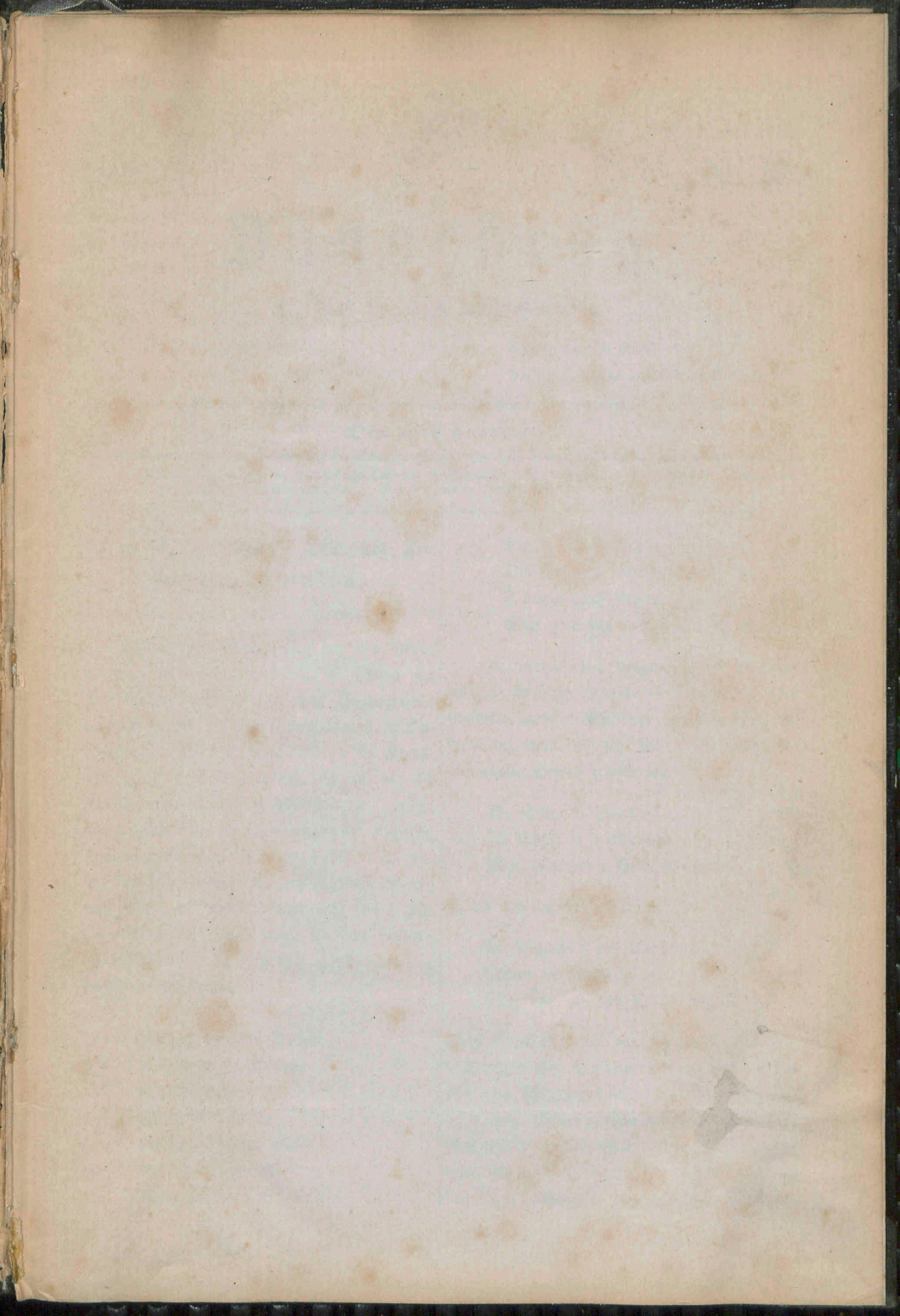
Det kongelige Bibliotek

DEN THORKELINSKE
GRUNDTVIG-SAMLING

Det Kgl. Bibliotek

130024836951

Dannebrog.

Et Blad til dansk Folkeoplysning.

Lys og Livet de blomstre kun

Frobdigt og freidigt paa Frihedens Grund.

Den 15de October.

Indhold: N. F. S. Grundtvigs Tale ved Frikskolemodet i Kjøbenhavn. — Frikskolemodet i Kjøbenhavn. — Skolemunkter, Udenadslæsning, Valles Lærebog. (fortsættes.)

N. F. S. Grundtvigs Tale ved Frikskolemodet i Kjøbenhavn.

Det er første Gang, jeg har den Glæde at faae Ordet i en Samling af Mænd fra flere Sider i Landet, som har Ungdommens levende, fri og folkelige Underviisning og Oplysning for Die, og som hver i sin Kreds, arbeide til dette store Maal, og da det ikke kan skee uden Kamp og Misjendelse, tænker jeg det kan tjene til Opmuntring for dem alle, saavel som for mig, at selv i den dødeste Tid jeg har oplevet, da jeg ligesom Teppe paa Bjerget maatte knibe mig selv i Næsen, for at blive vis paa, jeg var levende, da (1824) følte jeg mig dog oplyst, drevet og styrket til at synge:

Forkynd at man snyder
Forgjæves sin Praas,
For Bidskabens Dyder
Alt trykke i Vaas;
Forgjæves, naar Solen
Alt synlig oprandt
Man hviffer i Skolen

Det er ikke sandt;
Om Praasen man tænder
I begge dens Ender
Man gjør dog ei Dagen til Nat.

Ja medens jeg dengang under de even-tyrligste Billeder, spaaede en aandelig Opstandelse baade i Kirken og Skolen, da sagde jeg mere end jeg selv vidste baade om den gamle Skoles Ulykke som

ikke vidste, at Grunden
Til Skrift er i Munden
Men saae den i Bildgaaes-Hjør!

og om den ny Skoles Trost:

Af Munden vel Aanden
Udfoer efterhaanden
Men kom nok med Ordet igjen!

Forst Aaret efter var det, jeg klarlig saae Lys i Kirken over Gudsordet og Lys i Skolen over Menneſke-Ordet, begge i Munden med Aand, som de eneste aandelige Livs-Kilder og Livs-Floder paa Jorden, medens selv hvad vi kalde de aandrige og livligste Bøger, dog kun ere udtørrede

Flod-Sænge, hvort vi vel, naar vi selv føre Anden og Livet med, kan spore baade Strømmenes Løb og Styrke, men kan ligesaa lidt drikke deraf, som seile derpaa. Forst nu kunde jeg da ogsaa gjøre reen og ret Skjel mellem Skolen for Livet og Skolen for Døden, som siden har været og er endnu den store Anstøds-Steen for alle Dødbidere i Skolen, som skjøndt de, efter egen Bekjendelse, udelede al deres Wiisdom af „det Døde,“ og optugter alle deres Lærlinger til det samme, dog, ved en ligesaa uundgaaelig som latterlig Selvmodstgelse, maa stræbe at indbilde baade sig selv og hverandre, at „det døde,“ paa en aldeles ubegribelig Maade er den rette Livs-Kilde, saa de, netop ved at indpode Døden, forarbejder et splinternyt langt anderledes klart og fornuftigt, regelret og selvstændigt, Mennekeliv, end som enten Jøder eller Hedninger eller Christne (knap nok Christnere) har vidst af at sige.

Da der nu, som vi alle af Erfaringen maa vide, mellem disse Dødbidere i Skolen, dog findes endeel godmodige og oprigtige Mennecker, som ikke vittelig vilde modstige dem selv og den klare Sandhed om Liv og Død, saa har jeg tænkt meget paa, hvad det dog kunde være for en Liv-Skygge, de tog fejl ad og virkelig troede paa, og jeg opdagede saa omsider, hvad da egentlig følger af sig selv, at det var hvad de kalder deres Liv og Virksomhed i Skolen, og som vi allesammen, skjøndt det inter Mennekeliv er, dog i daglig Tale, giver Navn og Titel deraf som Skoleholder-Livet med Døden til Døden. Saa klart som det nemlig er, at man i alle vore Blæk-Skoler: Læse-Skoler, Skrive-Skoler, Regne-Skoler, Maale-Skoler, eller hvad man kalder dem, fra de høieste til de laveste, ingenlunde arbejder for men imod det virkelige Mennekeliv, baade som

Huus-Liv, Folke-Liv og Borger-Liv; ja baade som timeligt og evigt Liv til Gavn og Glæde for Mennekkens Børn, saa kan og skal det dog ikke nægtes, at de, der i Skolen for Døden, med Flid arbejder paa at indprænte og indskarpe Ungdommen deres Læsemaade, Skrivemaade, Regnemaade, Tænkemaade, Læsemaade og Dødsmaade, de arbejder virkelig paa at gjøre ligesaadanne Skoleholdere af den som de selv er, arbejder altsaa paa at „Skoleholder-Livet“ i Skolemester-Stil, langtfra at uddøe, skal om muligt, udbredes over al Jorden.

Hermed falder det mig ind, at en af vore Digtere, har vittig nok ladet saadan en Skoleholder for Døden, med Riset i Haanden, synke ned til de Underjordiske og siden mødes med sit udtrykte Billede, som ligner ham fra Top til Taa, saa de veed ikke andet at gjøre med hinanden end at slaaes om hvem der er den rette, og hvad vilde der da blive af, naar det lykkedes at gjøre alle Folk til Skoleholdere, som Ingen vilde lære noget af, og som hverken kunde føde sig selv eller hinanden, men maatte slaaes paa Liv og Død for at æde hverandre!

Men det skeer aldrig, vil man sige, og Gud skee Lov! derpaa kan ingen være viskere end vi, som arbejder paa Skolen for Livet, men forsaavidt det lykkes Skoleholderne for Døden at forplante deres bedrøvelige Liv, forsaavidt spildes Tiden og svækkes Mennekelivet, i alle sine gavnlige og glædelige Retninger, saa Skaden vil være ubodelig, hvor der ikke reiser sig en Skole for Livet, hvor Skolemesterne med And og Liv, hverken vil gjøre Ungdommen til sine Gjenfærd eller sine Bautaftene, men ved at vække og nære alle de mennekelige Livs-Kræfter, opelste deres Overmænd, der, som staaende paa vore Skuldre, see langt videre end vi,

og straalere hver i sin Kreds, og alle i deres Folk, med Modersmaalet i deres Magt og Friheden i deres Skjold, at fremme og frede Menneſke-Livet i alle dets gavnlige og glædelige Retninger og lære ſaaledes altid bedre at kjende og benytte det. Kunde denne Skole naae ſit Diemed, hos alle Folk, da vilde man ſee en Menneſke Slægt, klar over ſig ſelv, der anvendte alle Livskræfterne til fælleds Bedſte, og ſatte deri ſin høieſte Glæde, og kjendte det deſværre ei ſtaaer til at haabe, ſaa er det dog lige viſt, at forſaa vidt ſom vor Skole for Livet har Lykken med ſig, forſaa vidt vækker, oplyſer, gavner og glæder den Menneſke-Livet i alle Forhold, og det ſkal være dens Roes, mens Dagene være, thi alle Skoler ere Propheter ſom ſkal kjendes paa deres Frugter!

Friskole-Møde i Kjøbenhavn.

Den 4de—6te August 1860.

(Sluttet.)

Forſlagsſtilleren holdt et Foredrag hvori han udviklede de Banſkeligheder, Almue læreren havde at kæmpe imod naar han arbejdede paa at indføre en friere og mere levende Underviſning i ſin Skole. Diſſe Banſkeligheder kunne deels reifes fra Skolens Foreſatte Provſt og Præſt, deels fra Børnenes Forældre, ſom ved den lange Bane, og ved ſelv at være bleven behandlet paa ſamme Maade, havde ſat ſig ſaa faſt i den døde tvungne Orden, og Dyrmen af Udenads-Lerier, at en levende fri, mundtlig Underviſning og Meddelelſe forekom dem ſom en Uorden. Imidlertid kunde der dog ved Udholdenhed og det rette Greb

paa Tingene udrettes Noget; men det frugtbarreſte Stød i denne Retning vilde forſt Dyrrettelſen af Friſkoler give, og derfor maatte han meget anbefale at fremme diſſe. Men for at dette kunne ſee med Kraft meente han det var nødvendigt at underſtøtte dem i Begyndelſen med Pengemidler, og for at ſkaffe diſſe tilveie var det han foreſlog Dyrrettelſen af en Forening, ſom ved at give aarlige Bidrag, kunde ſkaffe de fornødne Pengemidler tilveie. Kolb, ſom havde nogen Erfaring i dette Stykke, vilde meddele hvorledes man havde baaret ſig ad i Fyen ved Dyrrettelſen af ſlige Skoler. Grundtanken for hans Betragtning var at Forældrene, navnlig Mødrene burde ſelv underviſe Børnene, men da de ikke altid havde det rette Greb derpaa, ſaa havde man ſendt dem en Hjalper, ſom deels kunde lære dem Grebet, deels hjælpe dem med ſelve Underviſningen. Diſſe Hjælpere vare ſlette og rette Bønderkarle, ſom havde gaaet et halvt Aarſtid paa hans høiere Bøndeskole, og ſom vedbleve ved Siden af deres Lærerſag at udføre Karlearbejde i den Gaard hvor de ſit Dyrhold. Sagerne havde imidlertid i Regelen ſtillet ſig ſaaledes, at diſſe Hjælpere efter nogen Tids Forløb, havde udvidet deres Virksomhed, idet man havde fra flere Steder ſendt dem deres Børn til Underviſning, og ſaaledes var da de frie Børneſkoler fremſtaaet, ſom efter Talerens Mening, deſværre flere Steder var bleven for ſtore; thi han holdt i Regelen paa at ſmaa Børneſkoler være de bedſte, da Lærerens Hovedopgave i de ſtore Skoler let blev at holde Styr, hvorved det hjertelige Forhold mellem Lærer og Børn bortfaldt, hvorhos Børnene, naar de kom ſaa mange ſammen, lærte hinanden Uartigheder.*) Maler

*) Dette er rigtignok Tilfældet i Almueſkolen, men herved er dog at bemærke, at

Olfen fandt dog ikke det „desværre“, som den sidste Taler havde udtalt, paa sin Plads. At Friskolerne havde udvidet sig, var dog et Tegn til at de havde vaakt Deeltagelse, og det var jo altid glædeligere end om de ingen havde vaakt. Cand. Gjerløv havde derimod følt sig meget tiltalt af hvad Rold havde udtalt om de smaa Børneskoler, da det ogsaa var hans Overbeviisning, at det hjertelige Forhold mellem Børnene og Læreren var Hovedsagen, og at dette kun kunde finde Sted i de smaa Skoler. Han vilde, til Forsamlingens Besvarelse, opfaae det Spørgsmaal: om selve Underviisningen, den være nok saa levende og nok saa christelig, er istand til at vække og fremkalde det aandelige Liv hos Børnet, eller om det ikke er den hjertelige Dmgang med Børnet fra Læreren Side og dennes Exempel der fremkalder og vækker Livet, hvorimod Underviisningen, naar den er allerbedst dog kun formaaer at beskæftige Børnets Tanke og Indbildningskraft? Cand. Jensen og Grove samt Maler Olsen gjorde her samtidig opmærksom paa, at naar Apostelen skriver: „Troen kommer af Hørelsen,“ saa har han dermed besvaret det reiste Spørgsmaal derhen, at det maa være det mundtlige hørlige Ord, der virker Livet; men, da idetsamme Pastor Grundtvig, som var indbudt til at overvære Mødet kom kjørende, besluttede man at drøfte Spørgsmaalet videre i hans Nærværelse.

Efterat Grundtvigs deilige Sang om

Underviisningen, der for det Meste er mekanisk, tiltale Børnernes Følelse. Hvor derimod Underviisningen er levende, og saaledes danner en Modvægt mod den Leilighed, som unægtelig gives til Uartigheder, hvor mange Børn kommer sammen, er Faren vel mindre i saa Henseende.

Udg.

Modermaalet var affjungen, og han selv havde holdt foranstaaende Tale, optoges igjen Forhandlingerne og Gjerløv fremsatte paany sit Spørgsmaal, som Grundtvig besvarede derhen, at da Indbildningskraften var den eneste Gvne, som var ret levende og virksom hos Børnet, saa, naar Underviisningen kun beskæftiger denne, saa havde den udrettet hvad den formaaede, og, som Folge deraf kunde han heller ikke lægge den Vægt paa de **smaa** Børneskoler, som Rold og Gjerløv, da Skolen aldrig maatte indbilde sig at den med Hensyn til det hjertelige Forhold kunde træde i Forældrenes Sted. Naar Børneantallet i en Skole ikke var større end at de godt kunde høre hvad der blev sagt, antog han ikke det var for stort. Banskeligheden laae da deri, at jo flere Børn der var tilstede, desto større var Sandsynligheden for at der var flere Børn, som var aldeles uimodtagelige for Paavirkning ved levende mundtlig Fortælling og Meddelelse, som jo var den eneste Maade man i aandelig Forstand kunde paavirke Børnene; men at saadanne Børn var tilstede, kunde være Tilfældet om de var nok saa saa, som besøgte Skolen, og derfor kunde han ikke lægge saa stor Vægt paa Tallet. Da den af Cand. Jensen stillede Forhandlingsgjenstand: om Friskolens og Almueskolens Stilling overfor hinanden, blev underkastet en Slags anden Behandling, yttrede Grundtvig: at naar Taleren var om den offentlige Almueskoles Indretning, som efter hans Mening var Skolen for Døden, da kunde der for Friskolernes Bedkommende, som jo skulde være Skoler for Livet, altsaa aldeles Modsatninger til den offentlige, ikke være Tale om nogen gaaen paa Accord, eller Samvirken, med mindre det blev indrømmet at Indretningen var aldeles forkeert og forseilet. Var Taleren derimod om Friskolelærernes Forhold til Almueskolelærerne, da skulde det, som til alle Men-

nesser, være saa godt og venligt som muligt. Da Jensen*) end yderligere stillede sit Spørgsmaal saaledes: kan Læreren i Almueskolen, under de bestaaende Forhold, udrette Noget til virkeligt Gavn og Glæde for de Unge, og skal man raade unge Mennesker fra eller til at uddanne sig til Lærere ved de offentlige Skoler? yttrede Grundtvig, at man skal hverken raade fra eller til, da det er saa afhængig af Forholdene, om der kan udrettes Noget, det kommer an paa hvorvidt man kan gaae bort fra det Givne og gaae paa egen Haand; skal man strengt rette sig efter Reglerne og Forskrifterne for det offentlige Skolevæsen, var der vist Intet at udrette til virkeligt Gavn. Lærer Poulsen erklærede, at af de Seminarister, som var udgaaet fra Ludvig Wøllers Seminarium, som han kjendte, var der Ingen som havde bevaret sin Friskhed og sit aandelige Liv, uden de følte sig høist trykede, som Lærere i den offentlige Skole; de som befandt sig vel i deres Stilling var gaaet aldeles op i det døde Væsen. Andre Tilstedeværende havde dog gjort gladeligere Erfaringer i ovennævnte Retning, idet de kjendte levende Lærere i den offentlige Skole, som befandt sig meget vel i deres Stilling. Idet Hele var man enig om, at skjøndt Friskolerne var det bedste, kunde der dog nok udrettes noget Godt i Almueskolen, naar Lærerpladserne

blev besat med kraftige selvstændige Mænd, som havde Die for Livet, saa jo flere man kunde faae af den Slags desto bedre. Derfor var det ogsaa de rette Dødbidere af Præster og Provster, som satte sig mod levende Læreres Ansættelse i den offentlige Skole, hvad man flere Steder havde forsøgt.

Ved Eftermiddagsmødet blev Lærer Hansens Forslag, om Oprettelsen af en Forening til Friskolernes Fremme, som man var kommen bort fra om Formiddagen, gjenoptaget, dog uden at en saadan Forening blev stiftet. Kold raadede nemlig til at begynde saa smaat; see at faae Noget igang der paa Egen, prøve om Interessesen for Sagen var tilstede, saa man vilde gjøre Noget for den der. Naar saaledes Sagen var paabegyndt, og ikke kunde bære sig selv, var det Tid at stifte Foreninger. I Hven havde man en Forening, men den udrettede ikke Stort.

Derpaa blev Tangs Forslag om Udvidelse af Examen-Commissionens Hverv, forhandlet. Tang yttrede: at paa Ringstedsmødet havde man foreslaaet, at Friseminarierne skulde have Ret til at holde Afgangsexamen i Lighed med Statsseminarierne. Dette havde han modsat sig, men derimod ønsket, at Examen blev eens, baade for dem der havde nydt Underviisning paa Seminarierne, og dem der havde nydt privat Underviisning, og dertil sigtede det Forslag han her havde frembragt, som gif ud paa, at Alle som vilde underkaste sig Skolelærer-Examen, skulde underkaste sig denne for Commissionen, uden Hensyn til om de kom fra Seminariet eller en privat Anstalt. Maler Olsen havde Forslaget strax tiltalt, fordi det stillede Alle underlige Vilkaar. Han havde en Mistanke om, at man kun nødvtungent havde opgivet Censuren for Seminarierne til at danne Skolelærere, og at man nu holdt sig skadesløs ved

*) Her er jeg gjort opmærksom paa, at det egentlig var Pastor P. Boisen, som stillede Spørgsmaalet: om Lærerne i Almueskolen slet ikke kunne udrette noget Godt, og bemærkede i den Anledning, at hvis saa var, maatte man jo ansee Pastor Svendsens og i sin Tid Ludvig Wøllers Virksomhed for aldeles forfeilet, og da var det at Cand. Jensen stillede Spørgsmaalet, om man skulde raade Folk fra at uddannes til Lærere.

at stille Fordringerne en god Deel høiere til dem, der ikke havde været paa Seminarierne, for derved at gjøre det vanskeliggere for dem at faae Gramen, og saaledes igunden bevare Seminariernes Eneret. Høgsbro meente dog, det var nødvendigt at see dem lidt strængt paa Tingene, som privat indstillede sig til Gramen, da endeel Lyfferiddere sagtens vilde forsøge sig i den Retning. Han havde naturligviis Intet imod, men maatte derimod ønske, at Alle blev stillet under lige Vilkaar, uden Hensyn til hvor de havde nydt Underviisning. Adskillige Andre meente dog, at det var bedre om Friseminarierne erholdt samme Ret, som Statens Seminarier, til at afholde Skolelærereramen; som Forholdene nu vare, ansaae man dem for forkastelige. Ved en Yttring af Tang kom man ind paa en Sag, som var bleven forhandlet iffor, nemlig: om det ikke var ønskeligt, om Friskolerne valgte dem selv en Tilids- eller Tilfynsmand, som kunde varetage deres Lær, indberette til Regjeringen hvad denne ønskede at vide osv. Det var jo nemlig Tilfældet flere Steder, at Regjeringen havde forlangt, at Provsterne skulde føre et Slags Tilfyn med de Skoler, som begjærede Understøttelse, af de Benge som Rigsdagen bevilger til de høiere Bøndeskoler, og kun paa disse Betingelser vilde tilstaae dem Understøttelsen. Dette Forhold, hvorved Provsterne ligesom faaer en Slags Indvirkning paa Skolerne ønskede man forandret, og Høgsbro meente, det ved en Bestemmelse i Finantsloven let kunde forandres, saaledes at Understøttelsen gaves i Forhold til den Deeltagelse, som blev Skolen tildeel af Private. Adskillige Andre, og deriblandt Cand. Grove ved Grundtvigs Høiskole, maatte dog fraraade den tilfattede Forandring, da man ved selv at vælge sig en Tilfynsmand, forpligtede sig til at anerkende hans Dom om Skolen, hvad man nu

ikke behøvede. Høgsbro maatte gjentagende gjøre opmærksom paa at Meningen var ikke, at den valgte Tilfynsmand skulde ved sit Skjon om Skolen enten kunne gavne eller skade den, med Hensyn til Regjeringens Understøttelse, som skulde gives efter bestemte Regler, saa der var ingen Fare fra den Kant. Tang anbefalede Forandringen. Kold kunde ikke indsee, at det Foreslaaede, gjorde nogen væsentlig Forandring, vilde Regjeringen notes med Dplysninger om Elevernes Antal og Bidragenes Størrelse, for at tilstaae Skolen Understøttelse, kunne man gjerne lade Provsterne give disse Dplysninger. Høgsbro raadede da til at lade Sagen hvile til næste Aar, hvilket Forslag vedtoges. Efterat en Slags anden Behandling af Sagen om Udgivelsen af et Blad var foretaget hvis Udfald alt er meddeelt, hævedes Mødet. Det blev eenstemmig besluttet at holde et lignende Møde til næste Aar omtrent paa samme Tid i Kjøbenhavn, og tilbød Tang ligesom iaar, at ville modtage hvem der ønskede det, og give dem Kost og Logis for 3 Mk. daglig, naar de forud tilmeldte ham derom. Mødet havde været livligt og efterlod et godt Indtryk paa Deeltagerne.

Skolemøtter, Udenadslæsning, Balles Lærebog.

Naar man selv har Børn som gaaer i Skole, og som Folge deraf skal lære Læxer udenad, thi disse 2 Ting ere, som Sagerne nu staae, uadskillige, og man saa horer den høirofste, tankeløse, aandeløse og aandløse

Dyransen, som da finder Sted; den hyppige Gjentagelse af Smaastrykker, som Børnene, hvis det blev dem mundtlig meddeelt i fortællende Form, vilde kunne huske, ved at høre det een Gang, da nødes man til at tænke paa, og tage under Derveielse, om ikke denne Fremgangsmaade, at lade Børn lære Bøgerne ordret udenad, aldeles forfeiler Hensigten. Naar man endvidere, som jeg ifølge min Stilling, kommer omkring i mange Huse og mange Familier hvor der er Børn, og hører at i de fleste gaaer det ikke bedre, men værre til, med den tanke- og aandløse Udenadslæsning, idet der fra de Børnes Side aldeles Intet gjøres for at hæmme den og gjøre den taalelig ved at minde Børnene om, at Hovedsagen er at lægge Mærke til og indprænte sig det Læste, da man meget mere synes at tage det for et Tegns paa Flid hos Børnene, at de ret ofte læser Læren igjennem, og et Tegns paa at Skolen er god, at Børnene faaer meget for, og tilholdes at kunne det strengt ordret, uden Hensyn til at det er med den største Ulyst og Modstræben at ellers livlige Børn tage fat paa dette Arbejde, ja mangengang fælder bittre Taarer derved, da kommer man til Bished om, at saafremt Meningen med dette Bæsen eller maastee rettere Uvæsen, er at give Børnene en Skat for Livet, som de kunne glemme, elske og frede om, til Nytte for dem selv og Andre, da opnaaer man lige det Modsatte af det man tilfigter, idet man gjør Børnene lede og kjede af hvad de skulde elske og glæde dem ved, idet man kun lævner dem bittre og kjedsommelige Minder fra Skole- og Barndomstiden, istedetfor at Barndomsmindeerne ellers hører til de søde Minder. Naar man endvidere i længere Tid har været Medlem af en Skolecommission og der gjort den Erfaring at de væsentligste og stadigste Forretninger er, at understrive

Multilisterne, som maanedlig med stor Punktighed indsendes; naar man har erfaret Multitens Usmagtighed og Uformuenhed til at skaffe stadig Skolegang, da man til Væge for Mennekeheden, krymper sig ved at gennemføre Loven i sin Strængthed, medens det man gennemfører af den, er nok til at sætte Fjendskab mellem Skolen og dem der multeres,*) altsaa tilintetgjøre en af Grundbetingelserne for Skolens heldige Virksomhed, nemlig, Samvirken med Børnenes Forældre, da kan man vistnok ikke andet end i dette Tvangssystem, see et sørgeligt Misgreb, fra Statens eller Regjeringens Side, som man af al Magt er forpligtet til, ved at belyse Tingens rette Stilling og Sammenhæng, at modarbejde. Naar man tilsidt betragter og undersøger den Bog, som i over et halvhundredte Aar har været, og endnu den Dag idag lægges til Grund for Religionsunderviisningen i de fleste af Landets Almueskoler, som ikke engang fra Sprogets Side kan passe til Nutiden, hvorfor man ogsaa meget naivt tilstaaer, at den har overlevet sin Tid, men da de fleste Skolelærere ere opvoxede og sammenvoxede med den, kan man ikke uden at ødelægge dem og deres Underviisning, indføre en anden, da kan man vistnok ikke andet end ønske, at man fra alle Sider maatte faae Dinene op for at den mest heldige Løsning af hele dette Spørgsmaal, var at give Frihed. Først Frihed for alt hvad

*) Som et flaaende Exempel herpaa kan anføres at et Medlem, som ved flere Leiligheder havde ført Ordet for at forsvare Multitens Gavnlighed, en Gang, da han ved en Misforstaaelse fra hans Side, blev multieret, i Anledning af en Tjenstedrengs Udeblivelse fra Skolen, blev meget vred, og svor en drøi Sed paa, at han betalte ingen Mult, eller ogsaa skulde Drengen strax ud af hans Huus.

der hedder Religionsunderviisning, saa den ikke længer blev en befalet Examinenssag, men en aldeles fri Sag, mellem Forældrene og Læreren, hvorved Underviisningen unægtelig vilde vinde i Inderlighed, Livlighed og Sandhed, da den saa fremgik af Bedkommendes Overbeviisning, som er den eneste Betingelse for, at der kan blive Liv og Sandhed deri. Og dernæst Frihed for Skoletvang, som naar en livlig og interessant Underviisning kom til at raade, forhaabentlig vilde blive overflodig. At pege paa dette Maal skal være Formaalet for disse Linier, og skal jeg tillade mig at betragte de tre Stykker hvoraf Overkriften bestaaer, hver for sig, og begynde med Skoletvang i Skikkelse af **Skolemulkter**.*)

*) Først maa det slaaes fast, at ingen Andre end Forældrene har Ret til at bestemme hvad og hvormeget Børnene skal lære, ligesom de ene har Ansvar for Gud og Mennesker. Da først kan der lægges Vægt paa, at i den Skole, til hvilken Forældrene frivillig og med Lyst, skal kunne sende deres Børn, maa Underviisningen være saaledes, at Børnene, i Reglen med Lyst kan søge den; thi Lysten driver Børket. Hermed sammenligne man: „Om det lærde Skolevæsen af N.“, hvor Forf. Side 4 udtrykker sig saaledes: „Det er meget slemt, at Philologerne (Sprogmandene) ikke kunne slaae af, det er ligesaa slemt at Naturvidenskabernes Dyrkere ikke kunne faae nok, men langt værre er det at vi (vi Forældre), som bære det egentlige Ansvar for Børnet, og af hvem Forsynet engang vil kræve Regnskab, at vi staae som ligegyldige Tilskuere, ja vel endog nu og da tiljuble dette fortvovlede Bæddeløb vort Bifald.

Den § (24) i Loven af 29de Juli 1814 som fastsætter disse, lyder saaledes: „De Forældre, Børgere eller Huusbønder, som uden beviislig Sygdom eller anden gyldig Grund, holde deres Børn eller Lyende fra Skolen, skal, efter Skolecommissionens Stigelse, bøde 3 St. første Gang for hver Dag, Børnet eller Lyendet er udeblevet, men vedblive de saadan Overhørighed, da skal Bøderne, for gjentagne Forsømmelser, forhøies af Commissionen til 6, 12 og 24 St. daglig for hvert Barn, som er holdt fra Skolen. Den, som et formaae at betale Mulκτηne, foranstalter Amtmanden, efter Commissionens Anmeldelse derom, straffede paa Kroppen efter Trd. 6te Decbr. 1743, 1ste og 2den Gang med Fængsel paa Vand og Brød, og for oftere gjentagne Forseelser, med Tvangsarbejde.“

(Fortsættes.)

Det er tungt at see tvende Systemer i deres hidtige Kamp om at tilrive sig Suprematien (Herredømmet), ødelægge Børnets Sjæl; det er meget tungt at see den ene som den anden at gjøre sig skyldige i Overgreb, men det er sandelig langt tungeere, at see den Ligegyldighed, hvormed Børnenes Forældre see til, ret som om det Hele ikke vedkom dem. Vi see til, som om de lærde Skolers Lærere vare de eneste, der kunne dømme sundt og rigtigt om Skolens Hverv og Op-gave. Vi, vi selv gjøre dem jo til Lovgivere og Dommere i Alt hvad der angaaer Skolen. Dersom Skolen og dens Lærere ere blevne anmassende, hvis er da Skylden? Hvem paabviler det da at føre dem tilbage indenfor de rette Grændser? Er det ikke Publicum, er det ikke Forældrene, som skulle fælde Dommen og erequere (fuldbyrde) den?

Udgivet og redigeret af P. E. Olsen i Skjelskør.

Trykt hos E. J. Magnus i Slagelse.

